

MEDZI RIEKAMI

rubriky · články · fotografie

Z REGIÓNU
V KRAJI MEDZI RIEKAMI
SPRIEVODCA OBCAMI
KULTÚRA · VÝCHOD
ZAPÍSAI SA DO DEJÍN

HISTÓRIA
TRADÍCIE
SÚČASNOŠŤ
MYŠLIENKY
A ČINY

Milí priatelia,

otvorili ste si prvé číslo 1. ročníka časopisu Medzi riekami – periodika, ktorého cieľom je predovšetkým posilniť vzťah miestnych ľudí k svojmu okoliu, ich identitu. Zachovanie identity znamená aj nájdenie či obnovenie vzťahu obyvateľov k histórii svojej obce, k jej duchovnej kultúre, tradíciám, k hmotným i nehmotným pamiatkam, k čarovnej prírode, ktorá ju obklopuje. Znamená to uvedomiť si spolupôsobenie všetkých prvkov, ktoré dedinu a okolitú krajinu tvoria, cítiť ich a novými aktivitami dotvárať a podporovať túto harmóniu, ktorá sa formovala celé stáročia. Rozhodli sme sa preto čo najpútavejšou formou občanom priblížiť život v našom regióne v obdobiach dávno minulých i nedávnych, starším pripomenúť čas ich mladosti a mladým zas pootvoriť okienko do života ich predkov.

Možno sa pýtate, prečo tie návraty do minulosti, aký majú význam pre obec, kraj, obyvateľov. Odpoveď je viac, ale všetky majú čosi spoločné. Vždy totiž súvisia s pocitom spolupatričnosti s obcou, rodiskom či bydliskom, bez ktorého človek nikde nie je naozaj doma a nemá sa kam vrátiť. Skutky našich ľudí v minulosti spoluutvárali to, čo by sme mohli nazvať duchom tohto kúta Slovenska, našim geniom loci.

Časopis zdedil svoje meno po združení s totožným názvom – Medzi riekami. Vznikol, aby mu pomohol niest' jeho poslanie, a to všestranne prispievať k rozvoju územia, k skvalitneniu života obyvateľov, k rozvoju komunitných iniciatív, k zvyšovaniu environmentálneho a sociálneho uvedomenia občanov v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja v prihraničnom regióne Dolného Zemplína, vymedzeného riekami Laborec a Uh.

Hodnoty v spoločnosti sa menia. Tento proces nie je možné zastaviť, ale môžeme ho ovplyvniť svojím myslením a konaním. Ide predovšetkým o podporovanie aktivít, ktoré umožnia rozvoj územia po všetkých stránkach. Urobme všetko pre to, aby sme vlastnú obec, náš kraj zanechali zveľadený. Zaobchádzajme s úctou s týmto našim spoločným dedičstvom, zachovávejme všetko pozitívne, ale súčasne hľadajme aj nové možnosti. Ustavičným úsilím o rozvoj a modernizovanie našich sídel v súčasnosti, ktorá raz tiež bude históriou, sa všetci pričíňme, aby sa naši potomkovia s hrdosťou hlásili k našim skutkom.

Václav Ličko, predseda OZ Medzi riekami

Ako povedal Gándhi:

Bez činu zostáva aj najkrajšia myšlienka bezcenná.

V tejto rubrike sa dozvieme, ktoré myšlienky a plány sa stali skutočnosťou, čo pozitívne, ale aj čo negatívne sa tu v poslednom období udialo...

Viete o tom, že...

- Mikuláš neobišiel žiadne detičky? Navštívil každú obec, aby ich potešil malým darčekom. V Zalužiciach mal dokonca Mikuláš s Čertom dopravnú preventívnu akciu, pri ktorej išlo o riešenie dopravných priestupkov. (red.)
- za posledné decembrové a prvé januárové dni usporiadali obce Bajany, Iňačovce a Palín stolnotenisové turnaje? Športovo naladení hráči si zmerali svoje sily, tí najlepší odchádzali so zlatými pohármi. (red.)
- obyvatelia Iňačoviec navštevujú aj v zime Iňačovskú studňu? Po novom roku usporiadali tretí ročník „Novoročného pochodu k Iňačovskej studni“. (red.)
- plesová sezóna bola od Troch kráľov v plnom prúde? V Palíne, Jastrabí pri Michalovciach, Zalužiciach, Kristoch a iných dedinách sa plesalo až do bieleho rána. (red.)
- vtáci raj majú ako na dlani? Pozorovanie vzácných druhov vodného vtáctva je najnovšie prístupné aj širokej verejnosti. V okolí Národnej prírodnej rezervácie Senianske rybníky postavili ornitológovia takmer desať metrové pozorovacie veže. Turisti a návštevníci z nich môžu pozorovať krdle divých husí, žeriavov, volaviek a kormoránov. (Milan Potocký)
- Viete, kde v Blatnej Polianke môžete príjemne relaxovať? Ak ste o tom nepočuli, čítajte ďalej...
MUPRO Centrum – areál s celoročnou prevádzkou ponúka možnosť aktívneho trávenia voľného času v atraktívnom prostredí všetkým milovníkom prírody, vody, koní, cykloturistiky, rodinám s deťmi... Je to príjemné miesto aj na usporiadanie firemných akcií. Okrem toho si tu návštevník môže kúpiť alebo objednať rôzne praktické výrobky z dreva, ako sú zariadenia predmety do domácnosti. Špeciálnou ponukou je výroba profesionálnych, ručne robených elektrických gitár podľa požiadaviek zákazníka, či presných kópií originálov. **Určite odporúčame navštíviť!** Viac na mupro.host.sk. (red.)

Z čiernej kroniky:

- Dôchodcu okrádalo 13 zlodějov, rozobrali mu aj stodolu Michalovskí policajti obvinili 13 zlodějov, ktorí opakovane okrádali 79-ročného dôchodcu z Iňačoviec. Mužovi zabili a ukradli sliepky, záhradkárské náradie a rozobrali stodolu. Páchatelia pochádzali zo susednej osady. Kradnúť posielali aj deti. Polícia po krádežiach v obci častejšie hliadkuje. (Milan Potocký)

Milí čitatelia,

predstavujeme vám občianske združenie Medzi riekami, ktoré vydáva tento časopis. O jeho cieľoch, aktivitách a akciách sa dozviete už dnes. V ďalších číslach vám budeme v tejto rubrike prinášať aktuálne správy o fungovaní združenia a o akciách, do ktorých sa môžete zapojiť aj vy.

Občianske združenie Medzi riekami

Spracovala: Veronika Ličková

Človek sa nevychováva preto, aby len žil, ale hlavne preto, aby niečo vykonal pre ľudí svojej obce, aby sa im stal užitočným; on sám je len druhým, lebo to prvé je vyššie a vznešenejšie nad jednotlivca. (Ludovít Štúr)

OZ Medzi riekami združuje obyvateľov obcí a tiež starostov miestnych samospráv, ktorí sa snažia podľa tohto výroku riadiť. Poslaním združenia je všestranne prispievať k rozvoju územia, k skvalitneniu života obyvateľov, k rozvoju komunitných iniciatív, k zvyšovaniu environmentálneho a sociálneho uvedomenia občanov v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja v prihraničnom regióne Dolného Zemplína vymedzeného riekami Laborec a Uh.

Záujmové územie združenia sa nachádza v severovýchodnej časti Východoslovenskej nížiny na ploche cca 29 539 ha. Na západe je vymedzené riekou Laborec, na juhu riekou Uh, z východu kanálom Veľké Revištia-Bežovce a severnú hranicu tvorí južná hrádza Zemplínskej Šíravy (územie je súčasťou Dolného Zemplína). Podľa územnosprávneho členenia spadá do pôsobnosti Košického kraja, do okresov Michalovce a Sobrance a zahŕňa 32 obcí s celkovým počtom okolo 11 590 obyvateľov. Nie je však vylúčené, aby sa rozšírilo o obce, ktoré sú v blízkosti záujmového územia a chcú sa podieľať na zveľadovaní nášho pekného kraja, teda aj svojej obce.

OZ má 15 členov – 8 samospráv (obce Iňačovce, Jastrabie pri Michalovciach, Stretava, Senné, Ostrov, Bunkovce, Hažín, Bajany) a 7 fyzických osôb. Ďalším členom sa môžete stať aj vy, vaša obec či vaša firma. Rozvoj územia je totiž možné zabezpečiť len dlhodobou spolupracou všetkých subjektov, ktoré v území žijú a vyvíjajú aktivity, či už podnikateľské alebo verejnoprospešné. Členstvo v združení je dobrovoľné. Členom sa môže stať fyzická a právnická osoba, podnikateľský subjekt, organizácia verejnej správy a tretieho sektora, ktorá pôsobí alebo má sídlo v záujmovom území OZ Medzi riekami a ktorá súhlasí s jeho stanovami.

Ciele OZ MR:

- zlepšiť ekonomické príležitosti a sociálne podmienky obyvateľov a subjektov územia,
- vytvoriť podmienky pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky s využitím a zhodnotením daností územia,
- zvýšiť atraktivitu a návštevnosť územia s využitím historického a prírodného bohatstva,
- vytvoriť podmienky pre využívanie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie,
- pripravovať a realizovať programy, ktoré podporia ochranu a zlepšenie stavu životného prostredia, zachovanie miestnej identity, tradícií a kultúry,
- zabezpečiť celoživotné vzdelávanie členov a občanov rozmanitými formami,
- podporiť rozvoj občianskych iniciatív a aktivít,
- realizovať edičnú činnosť,
- zabezpečiť koordináciu aktivít a činností členov za účelom dosahovania všestranného rozvoja územia,
- rozvíjať spoluprácu pri rozvoji vidieka nielen na miestnej, ale aj na národnej a medzinárodnej úrovni.

Partnerstvá OZ MR:

Partnerstvo je vzťah medzi dvoma alebo viacerými organizáciami, v rámci ktorého zdieľajú zodpovednosti tak, aby svojimi aktivitami dosiahli spoločný cieľ.

Partnermi sú organizácie, ktoré sa spolupodieľajú na rôznych projektoch OZ, napríklad OZ SOSNA, organizácia z Ukrajiny – Zakarpattya Oblast Branch of All-Ukrainian Ecological League (AUL) a tiež všetky obce a fyzické osoby, ktoré sú členmi združenia. OZ je aj partnerom projektu UNDP/GEF Laborec-Uh (www.laborecuh.sk), kde je administrátorom mikrograntovej schémy „Podpora partnerstiev v našom kraji“ a správcom regionálneho Komunikačného informačného systému (KIS), v rámci ktorého elektronicky distribuuje regionálny informačný mesačník pod názvom „Spravodajca“.

OZ Medzi riekami sa stalo aktívnym členom občianskej sféry; spolupracuje s miestnou samosprávou, školami i jednotlivcami v území Dolného Zemplína ohraničeného riekami Laborec a Uh.

Čo sme robili a čo robíme:

- Tekvicové slávnosti na podporu zachovania našej tradičnej jesennej plodiny; v rámci toho sme vydali aj „Tekvicové tajomstvá“ – publikáciu receptov zozbieraných z regiónu.
- Putovnú výstavu „Miesto, kde sa rieky spájajú“, ktorá na 8 paneloch reprezentuje 8 obcí združenia.
- Školenia pre mladých aktívnych ľudí z regiónu pod názvom “Budovanie kapacít pre trvaloudržateľný rozvoj“ v rámci projektu „Kraj, kde ľudia žijú radi“ v týchto vzdelávacích blokoch:
  1. Budovanie tímu
  2. Projektový manažment
  3. Manažment organizácie
  4. Budovanie partnerstva
  5. Komunikácia a riešenie konfliktov

Časopis umožňuje všetkým podieľať sa na tvorbe jeho obsahu. Ak ste poznali alebo poznáte zaujímavých ľudí z vášho okolia, či pozoruhodné miesto v našom kraji, ak máte zaujímavé podnety pre rozvoj svojej obce a chcete sa s nimi podeliť, kontaktujte OZ Medzi riekami na tel. č. 0948 335 656 alebo na e-mailovej adrese: medziriekami@gmail.com

• Mikrograntový program **Podpora partnerstiev v našom kraji**, kde bolo počas dvoch ročníkov podporených 9 projektov v celkovej sume 10 500 eur:

1. **Obecná oáza oddychu pre deti a verejnosť** (Obec Ostrov)
2. **Pridajte sa k nám!** (ZŠ a MŠ Palín)
3. **Čistý valal** (Poľovnícke združenie OSTROVIK, Senné)
4. **Zachovanie a rozvoj tradícií regiónu Zemplína** (Miestny odbor Matice slovenskej, Stretava)
5. **Iňačovska studňa 2009** (Neformálna skupina Jastrabie)
6. **Škola v ružovej záhrade** (ZŠ a MŠ Zalužice)
7. **Zelený ostrovček** (Obec Senné)
8. **Krajšia príroda a lepší športový zážitok** (OŠK Zemplínska Široká)
9. **Miesto pre kultúrne vyžitie** (Obec Hažín)

• Organizovanie zasadnutí v rámci projektu **Kraj, kde ľudia žijú radi** vo veci verejných priestranstiev a ich rekonštrukcie za účasti verejnosti v obciach Senné, Hažín, Bunkovce, Stretava, Jastrabie pri Michalovciach a zabezpečenie prípravy projektových dokumentácií pre tieto verejné priestranstvá.

Práca dobrovoľníkov pri realizácii podporeného projektu v Zemplínskej Širokej.

• Spolupráca s mládežníckymi skupinami a školami na výučbovom programe **Krajina, kde žijem rád** so zameraním

na environmentálne povedomie mládeže a lokálpatriotizmus, kde hlavným cieľom je podporovať a rozvíjať záujem o rodný kraj návštevami blízkeho okolia a zistiť ich názory na potreby územia. Tieto skupiny mládežníkov sa pravidelne dvakrát v mesiaci stretávajú na tzv. pracovných dielňach a pracujú na mapovaní krajiny. Hľadajú „pekné“

miesta, o ktoré sa ďalej (napr. čistením) starajú a „škaredé“ miesta. V októbri, v priestoroch ZŠ s MŠ Palín, bolo zorganizované prvé mládežnícke fórum pod názvom „Hovor mocným pravdu“, ktorého sa zúčastnili zástupcovia samospráv, škôl, obvodného úradu ŽP a štátnej ochrany prírody CHKO Vihorlat. Po diskusii boli vybraté „škaredé“ miesta, ktoré sa zmenia na „pekné“.

• Pomoc samosprávam pri verejných podujatiach (oslavy v obci, plenér maliarov, športové turnaje...).

• Zabezpečenie prípravy projektových dokumentácií pre výstavbu rybníkov v obciach Bunkovce, Stretava a Zemplínska Široká.

Tretí vzdelávací blok v Zaježovej - Manažment organizácie, foto: archív OZ Medzi riekami

Čo plánujeme v blízkej budúcnosti:

Vzhľadom na pozitívne výsledky 1. a 2. ročníka sa v území pripravuje aj **3. ročník mikrograntového programu „Podpora partnerstiev v našom kraji“**, ktorého administráciou bolo na základe súhlasu Riadiacej komisie projektu UNDP/GEF Laborec-Uh poverené občianske združenie Medzi riekami.

Výzva na predkladanie projektov v 3. ročníku bude zverejnená 1. apríla a uzavretá 29. apríla 2011. Žiadosť o mikrogrant môžu podať samosprávy, neformálne skupiny a podnikatelia z obcí, ktoré prispievajú do mikrograntovej schémy. Podrobné informácie a tlačivá nájdete na www.laborecuh.sk.

Podporený projekt „Krajšia príroda a lepší športový zážitok“ v Zemplínskej Širokej.

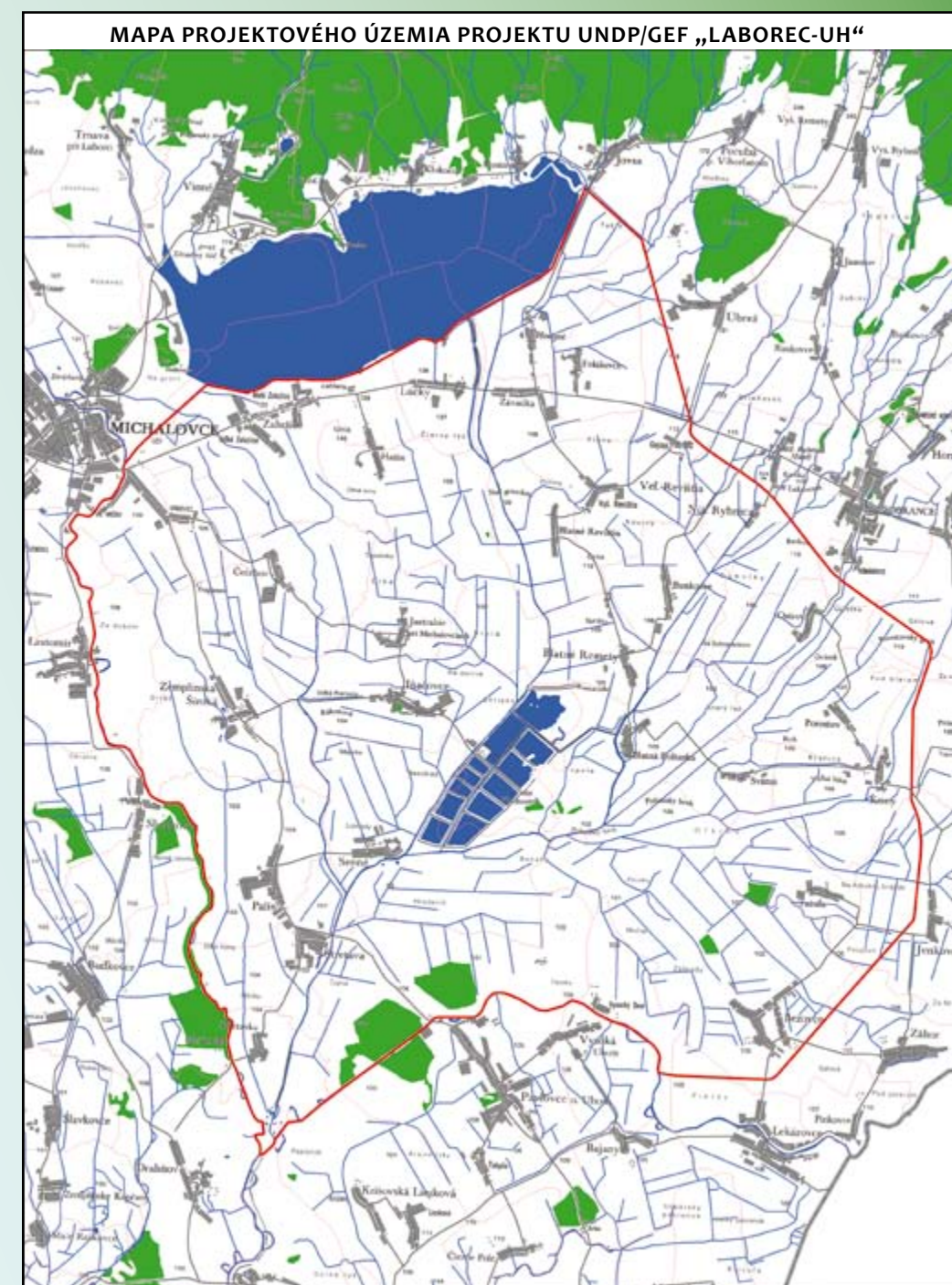
Spolupráca s mládežníckymi skupinami a školami.

Dole a vpravo: Mládežnícke fórum Hovor mocným pravdu, ZŠ Palín. Fotografie k článku: archív OZ.

Podme teda robiť veci spolu a povznesme sa nad jednotlivca... Veď v jednote je sila...

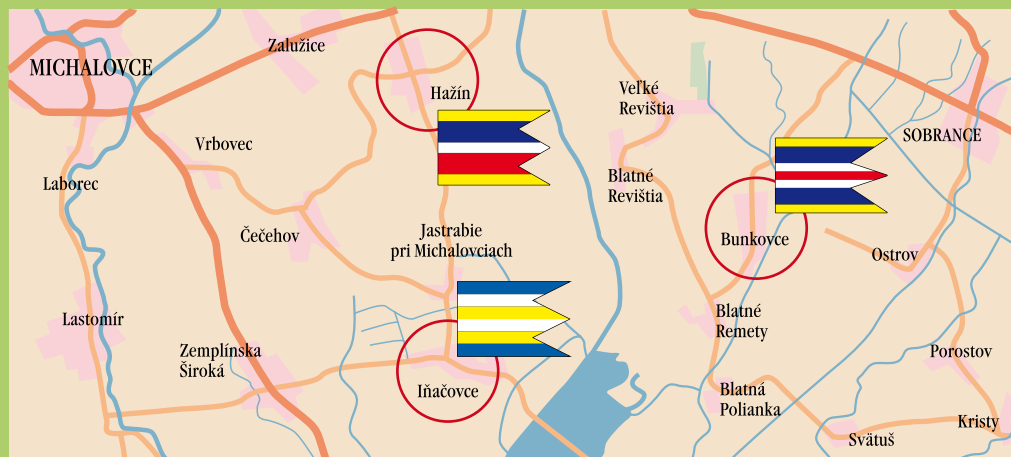
e-mail: medziriekami@gmail.com
telefón: 0948 335 656

Poznáte dobre svoje okolie? Viete, aká stará je vaša obec, kto ju založil, čím je jedinečná a čo zaujímavé je napríklad v susednej obci? Každý občan by mal vedieť, odkiaľ pochádza a čím je jeho rodná dedinka výnimočná. A možno by sa o tejto oblasti rád čo-to dozvedel tiež niekto iný – napríklad turista, ktorého sem prítiahne krása našej prírody a chuť spoznávať nepoznané kraje.

Aj preto sa v časopise budete stretávať so SPRIEVODCOM OBCAMI, – s rubrikou, v ktorej vám predstavíme vždy iné miesta nášho kraja. Dnes ako prvé navštívime tri obce – Bunkovce, Hažín a Iňačovce.

Bunkovce

Obec Bunkovce leží v severovýchodnej časti rozľahlej Východoslovenskej nížiny, ktorá patrí k poľnohospodársky najproduktívnejším oblastiam Slovenska. Sobranecká rovina, na ktorej sa obec rozkladá, je jedným z jej 12 krajinných podcelkov. V blízkosti Bunkoviec prete-

ká potok Okna, kedysi pre bohatstvo rýb nazývaný „Rybnica“. Vytéka z Morského oka vo Vihorlatských vrchoch. Po splynutí so Sobraneckým potokom a Čiernou vodou, napájajúcou sústavu Iňačovských rybníkov, vyúsťuje do Uhu.

Nadmorská výška v strede obce je 106 metrov. Vďaka klimatickým a pôdnym podmienkam sú Bunkovce predurčené na poľnohospodárske využitie. Z celkových 779 hektárov rozlohy obce je 334 ha poľnohospodárskej pôdy. Fauna oblasti je typicky nížinná. Okrem drobných cicavcov a obojživelníkov zazrieme na lúkach pobeňovať aj poľné zajace, líšky, občas srnčiu zver a zatúlanú čiernu zver. Z operencov tu nájdeme množstvo spevavých vtákov, bocianov, prepelice, bažanty, jastraby i sovy.

Text o obciach spracoval: kolektív redakcie

História obce

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1345 (Banahaza). Ďalšie podoby názvu sa zachovali v rôznych zápisoch z 15. storočia (Bunkocz, Bankocz, Bwkocz), v roku 1808 sa uvádza ako Bunkowce. V druhej polovici 15. a prvej polovici 16. storočia si tu šľachtici dali popri svojich kúriach postaviť i kaštieľ. V roku 1480 sa spomína ako „castello Bwkocz“, teda kaštieľ, ale v rokoch 1497 a 1520 už ako „castro Bwkocz“, teda hrad. Kedy a za akých okolností zanikol, sa nevie. Jednou z mála zachovaných pamiatok je budova bývalej školy zo začiatku 20. storočia. V roku 1931-32 si gréckokatolícki veriaci postavili chrám v neskorobarokovom slohu. Vymaľoval ho košický maliar Viktor Smolka. V kostole sa nachádza drevený vyrezávaný betlehem z lipového

Odpustová slávnosť, okolo roku 1972.

dreva masívnej konštrukcie. K ďalším pamiatkam, ktoré stoja za zmienku, patrí kaplnka rodiny Krasnovských z roku 1953 a kríž na poľnej ceste za obcou, ktorú dala postaviť rodina Hamariková.

Vľavo: JRD Bunkovce, strážnik Michal Ličko na družstve, okolo roku 1965.

Súčasné Bunkovce, pohľad z lietadla.

Fotografie: Obecný archív a súkromné zbierky.

erb Bunkoviec v sebe spája motív historickkej pečate (vavrínové ratolesti) a motív patroničtva Panny Márie, vyjadrený striebornou heraldickou ľaliou v modrom štíte, ovenčenou zlatými striebroplodými vavrínovými vetvičkami, previazanými červenou mašľou. Trojčipa vlajka pozostáva zo siedmich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej, modrej, bielej a červenej.

Súčasnosť

Súčasným starostom je Václav Ličko a spravuje obec s 341 obyvateľmi.

V roku 2005 bol v obci vysvätený nový dom smútku. Drevený byzantský kríž vkomponovaný do kovaného oplatenia

dala postaviť obec v roku 2010. V ryteji výzdobe kríža je zobrazená história Bunkoviec. Gréckokatolícky chrám sa rekonštruoval v rokoch 2008 – 2009, upravené bolo aj okolie – vybudovali sa chodníky a historizujúce osvetlenie v aleji stromov.

Bunkovce v minulosti erb nemali, mali však obecnu pečať. Jej stred vyplňa nemecký text *Gemeinde Bunkov 1857*. To všetko je zdola ovenčené dvomi vavrínovými ratolesťami. Nový

V roku 2009 predstavitelia obce vyšli v ústrety mládeži Bunkoviec a poskytli jej nevyužívané priestory v budove MŠ, kde zriadili posilňovňu. Časť zariadenia zakúpila obec a časť si chlapci vyrobili svojipomocne. Posilňovňa je veľmi obľúbená.

Ako sa ukázalo, mimoriadny význam malo vyčistenie melioračného kanála za obcou v apríli 2010, čím sa zabránilo zápalavám v tomto kritickom roku.

V minulom roku bol za podpory NPOA a OZ Medzi riekami vypracovaný architektonický návrh na priestranstvo pred Materskou školou. Prvý sa realizoval kovaný plot, ďalšie časti budú nasledovať.

Starosta Václav Ličko každý rok organizuje kultúrne podujatia pri príležitosti Dňa matiek, 1. mája a pri výročiach obce, oslavy Silvestra a uvítanie Nového roka.

V obci nájdete potraviny LDL – Ľubica Lešová, pohostinstvo DOMA – Dušan Lešo, stolárske práce – Marián Kouřimský, chov hydiny – Marianna Berciková.

Budúcnosť

V blízkej dobe chce obec dokončiť parčík pred MŠ, kde vznikne pekné miesto pre oddych – lavičky, okrasná zeleň.

Taktiež začne výstavba centra obce, veľmi potrebná kanalizácia, rybník nielen na rekreačné účely, ale aj na zachytávanie záplavových vôd a výsadba lesa, aký sa v okolí obce pôvodne nachádzal.

Zrekonštruovaný gréckokatolícky chrám v r. 2010.

Hažín

Obec leží na miernej vyvýšenine v severnej časti Východoslovenskej nížiny v nadmorskej výške okolo 120 m, 8 km od okresného mesta Michalovce. Rozloha chotára je 1632 hektárov.

História obce

Prvé písomné správy o obci sú v listine Jágerskej kapituly z roku 1336. V tomto období bol Hažín rozsiahlou dedinou, ktorú tvorili dva sídliskové celky, nazvané Starý alebo Malý Hažín a Veľký Hažín (Ogesun, Kysgesu, Noghesun). Podľa historikov sa zaraďuje k najstarším sídliskám, jestvujúcim pred 11. storočím. Ako vo všetkých okolitých obciach, aj v Hažíne sa obyvatelia kedysi zaoberali predovšetkým roľníctvom, pestovali obilniny či chovali dobytok.

Na fotografiách zhora:

Dom so slamenou strechou, koniec 19. storočia.

Furman Ján Kováč, Hažín 1947.

Posledný stoh slamy pred vstupom obce do JRD.

Fotografie: Obecná kronika.

Fotografia na obálke časopisu: Vystúpenie Hažínčanov v Michalovciach, 1938.

V obci stál už v stredoveku rímskokatolícky kostol. Prvá správa o ňom z roku 1374 ho charakterizuje ako filiálny, nie farský. Jeho výstavbu možno predpokladať od 12. do začiatku 14. storočia. Zachovaná kultúrna pamiatkou je gréckokatolícky barokovo-klasicistický kostol, postavený v roku 1786 a zasvätený Nanebovstúpeniu Pána (obr. hore). V roku 1886 postavili novú vežu v derivátnych tvaroch staroruskej renesancie. Hažín bol aj fíliou kalvínskej cirkvi v Michalovciach. Pravoslávni veriaci majú svoje bohoslužby v novopostavenom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky.

V minulosti bolo pre potreby obecnej samosprávy nevyhnutné mať vlastné pečatidlo. Z Hažína poznáme okrúhlu pečať z 19. storočia. V strede pečatného poľa je dvojriadkový nápis GEMEINDE GESZENY (obec Hažín) a letopočet 1857.

Aj dnes má obec svoje symboly. Heraldická komisia pri MV SR schválila pre Hažín trojicu najvýznamnejších symbo-

lov – erb, vlajku a pečať. Zrejme historický význam miestnych kostolov ovplyvnil tvorbu jedného z nich – **erbu**: v modrom štíte je strieborný červenostrechy kostol so zlatou bránou, oknami a zlatým krížom na streche, ovenčený zlatými, striebornou mašľou zviazanými ratolesťami. **Vlajka** s tromi cípmi pozostáva z piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej, červenej, bielej, modrej a žltej.

Súčasnosť

V súčasnosti spravuje obec Hažín s jej 471 obyvateľmi starostka Ing. Marianna Šimková. Obec od roku 2004 svojpomocne budovala športovo-oddychový areál na mieste bývalého hospodárskeho dvora. Dnes je tu tenisový kurt a viacúčelové ihrisko s oddychovou zónou.

V snahe vytvoriť dôstojné prostredie pre obrad poslednej rozlúčky bol vystavaný Dom smútku. Obec získala prostriedky aj na úpravu jeho okolia a priestorov cintorína. Z dotácie sa finan-

covala rekonštrukcia verejného osvetlenia, miestneho rozhlasu, osadzovali sa nové autobusové zastávky. Výstavba verejného vodovodu bola realizovaná v rámci projektu „Juhovýchod Zemplína“. Za zmienku stojí aj miestne Komunitné centrum, okrem iného vybavené posilňovňou. Konajú sa tu rôzne spoločenské i rodinné podujatia. Parkovisko, oplotenie, upravené okolie gréckokatolíckeho kostola, parčík pred obecným úradom, to všetko je súčasťou dlhodobého zámeru vytvorenia kultúrneho centra obce.

Minulý rok bol pre Hažín pri podávaní projektov doposiaľ najúspešnejší. Z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja získala obec prostriedky na rekonštrukciu budovy obecného úradu a komunitného centra. Z environmentálneho fondu nadobudla dotáciu na prvú etapu obnovy čističky odpadových vôd. Veľkým úspechom pre obec je získanie dotácie na rekonštrukciu a prístavbu kultúrneho domu v rámci Programu rozvoja vidieka. Nenávratný finančný príspevok v rámci mikrograntového programu projektu Laborec-Uh získala obec na projekt „Miesto pre kultúrne využitie“, zámerom ktorého je premeniť priestranstvo komunitného centra na oddychovú plochu s amfiteátrom. V obci aktívne pracuje občianske združenie ResetH, vďaka ktorému sa získali prostriedky na oddychovú zónu „Detský raj“ pre mamičky s deťmi.

Od roku 2007 tu aktívne pôsobí futbalový klub Zalužice B (Hažín). V roku 2010 bol založený Obecný športový klub, ktorého cieľom je podporovať občanov v ich záujmoch o futbal, tenis, volejbal, stolný tenis, nohejbal... Posilňovňa v Komunitnom centre môžu využívať bezplatne. Služby v obci poskytujú Potraviny Janka, Hostinec v Mima, Svadobná agentúra Elegans, Šrotovisko Hažín – Ing. Popovič.

Budúcnosť

Prioritou obce je ukončiť rekonštrukciu kultúrneho domu a pokračovať v rekonštrukcii čističky odpadových vôd, chodníkov, cesty k cintorínu a čističke. Naďalej chceme rozvíjať kultúrno-spoločenský život v obci. Jednou z priorit je i zriadenie Klubu dôchodcov.

Iňačovce

Obec leží uprostred Východoslovenskej nížiny. Západná časť chotára je odlesnená, východnú tvoria náplavy Čiernej vody, ktorá patrí do Senianskej ornitologickej rezervácie. Nadmorská výška obce v strede je 103 m, rozloha je 1735 ha.

Situovaná je na Iňačovskej tabuli, krajinnom podcelku rozsiahlej Východoslovenskej nížiny. Predovšetkým pre oblasť ornitologického výskumu je významný východný priestor obce s rybnícnou sústavou, ktorej časť je Národnou prírodnou rezerváciou **Senné rybníky**. Rezervácia predstavuje jedno z najvýznamnejších miest hniezdenia a migračných zastávok vzácných a ohrozených druhov vodného vtáctva na Slovensku a tvorí súčasť najhodnotnejšieho prírodného dedičstva štátu. Pre spopularizovanie tohto jedinečného územia bol v roku 2007 vytvorený náučný chodník *Vtáčím rajom*.

História

Osídlenie tohto územia v dávnejších dobách dokladujú ojedinelé archeologické nálezy, napr. bronzový náramok s rytou výzdobou, nájdený v chotári obce svedčí o tunajšom osídlení už v dobe bronzovej.

Najstaršia písomná zmienka o Iňačovciach pochádza z listiny kráľa Žigmunda z r. 1417, kedy patrila rodu Sztárayovcov. Obec sa nazývala Solmus, neskôr sa spomína ako Jeňasšowce (1808), v roku 1920 Iňačovce. Na prelome 16. a 17. storočia patrila medzi veľké dediny, potom začalo obyvateľstvo ubúdať. Začiatkom 19. stor. tu žilo ešte vyše 1000 obyvateľov. Boli to najmä roľníci a tkáči. Koncom 18. storočia sa spomína tunajšie nálezisko soli.

Už v polovici 18. storočia v dedine stál farský gréckokatolícky drevený kostol so šindľovou strechou a jedným zvonom, zasvätený Zosnutiu Panny Márie. Nový murovaný chrám si gréckokatolíci postavili v 19. storočí.

V obci však žilo obyvateľstvo viacerých konfesií. Rímskokatolícki veriaci patrili pod farnosť Senné, luteráni pod cirkevný zbor v Pozdišovciach, kalvíni k zboru Lúčky a židovskí veriaci pod rabinát v Sennom. V roku 1912 si tunajší kalvíni postavili v obci vlastný dcérocirkevný kostol. Ešte pred vznikom prvej ČSR sa miestne deti učili v dvoch ľudových školách: gréckokatolíckej a reformovanej.

Pozoruhodný je obecný **erb**: pozostáva z prvkov, symbolizujúcich charakter tejto krajiny a prírody. V modrom štíte sú strieborné plody moruše so zlatými listami a zlatá kačka, letiaca nad mokradou. **Vlajka** s 3 cípmi má 6 pozdĺžnych pruhov vo farbách modrej, bielej a žltej.

Malí „letci“ – miestne deti a mládež – nastúpení na prehliadku leteckých modelov. Iňačovce 1938. Vpravo: „Obchod kolo cerkvi“, apríl 1938. Fotografie: Obecný archív.

Súčasnosť

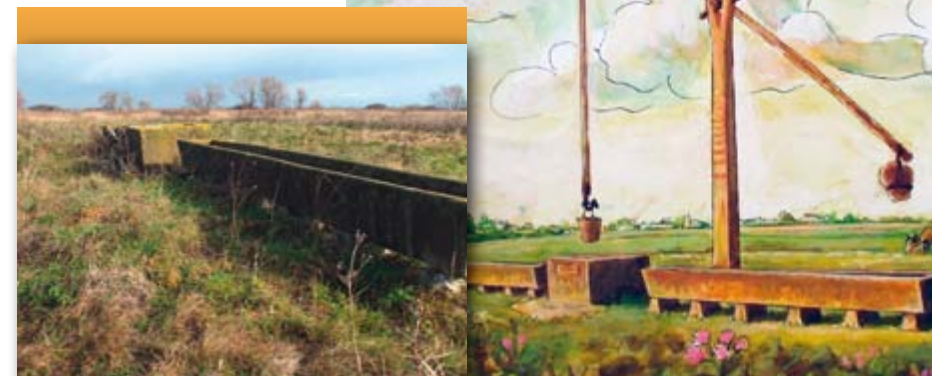
Obec s jej 709 obyvateľmi spravuje Gabriel Ivanko. Nachádza sa tu Obecný úrad, materská aj základná škola, Kultúrny dom, Dom smútku. Z podnikateľských subjektov v obci pôsobí stolárska dielňa, firma Likess – výroba keramiky, Hydriárska firma, Rybárska farma Dona, Potraviny Ivemix a ERBE potraviny.

Významnou súčasťou života obce je tiež šport a hlavne futbal, ktorý tu má viac ako 60-ročnú tradíciu. Obec má od roku 1993 vlastný futbalový klub.

V priebehu posledných dvoch rokov bola zrealizovaná rekonštrukcia obecného úradu a materskej školy, žiackych šatní a ústredného kúrenia v ZŠ.

Budúcnosť

V najbližšom období čaká Iňačovce revitalizácia verejných priestranstiev a inštalácia kamerového systému. Rozsiahlou rekonštrukciou kultúrneho domu, plánovanou na roky 2011 až 2012 získa obec nové „Komunitné centrum“, v ktorom nájdu zázemie všetci jej občania.

Obecný úrad v Iňačovciach po rekonštrukcii.

Pamiatkou na zašlé časy je storočná studňa v blízkosti smerom k prírodnej rezervácii, ktorá je súčasťou náučného chodníka.

KULTÚRA · VÝCHOD

Táto rubrika vám priblíži život obyvateľov Východného Slovenska. Zavedie vás k „obyčajným“ ľuďom, ktorí sa chcú podeliť o zážitky z detstva, z mladosti a venujú nám niečo z toho, čo dostali do daru od svojich starých či prastarých rodičov. V 4 podrubrikách, ktoré sa budú v časopise obmieňať, si pripomenieme kultúru nášho Východu: U NAS NA VALAĽE – tu sa dočítate o tradičných prácach z dávnejších dôb, o zvykoch, na ktoré sa pomaly zabúda. Z TVORBY, kde si každý nájde svoju obľúbenú pieseň alebo sa dozvie o šikovnom umelcovi a prečíta si jeho báseň. Z NAŠEJ KUCHYNE – v tejto podrubrike vám predstavíme niektorý z tradičných receptov. POHUTORME je podrubrika, v ktorej si pripomenieme našu krásnu „vichodňarčinu“.

Počas fašiangov sa zabávali až do rána...

FAŠIANGY – obdobie medzi Tromi kráľmi a Popolcovou stredou, ktorou začína štyridsaťdňový pôst pred veľkonočnými sviatkami. Sú to dni radosti a hodovania, sprevádzané najveselšími zvykmi. Ich vyvrcholením je fašiangová zábava.

Fašiangy boli časom spoločenských podujatí, zabíjačiek, niekde aj fašiangových sprievodov v maskách. V tomto období sa robievalo veľa svadieb, chodilo sa na zábavy, „vizvoľovali“

sa chlapci za „parobkov“. Voľba, počas ktorej sa z osemnásťročných chlapcov stali mladí muži – parobci – sa odohrávala na zábavách. Prišla na rad, keď muzikanti prestali hrať. Na svoje mladé časy nezabudol pán Michal Janošov (91 ročný, z Iňačoviec), ktorý s radosťou spomína: „Parobkov vizvoľovali na zabave. Parobci nadzvihli do hora tich chlapcov, ktorých voľili. Dostávali jak kebi parobski diplom. Chto še chcel stac parobkom, mušel kupic liter paľenki. Hovorilo sa, že mal ňou zaplatiť pristupne“.

V minulosti sa ľudia vedeli zabávať ináč, ako dnes. Zo stretnutí s viacerými

mi pamätníkmi sa dozvedáme, ako sa kedysi mladí i starí dokázali radovať zo života. Napriek tomu, alebo práve preto, že vtedy mali ťažší život, naplnený najmä tvrdou prácou, vedeli si nájsť chvíľu aj pre spoločnú zábavu.

Na zábavy si úsmevne zaspomínala aj 84 ročná Zuzana z Hažína:

„K nám chodili hrať na zábavu zálužickí cigáni. „Parobci“ a „dzivki“ sa zišli v stodole, kde sa tancovalo dlho do noci, alebo až do rána,“ a dodala: „Vešelo nám vtedy bulo.“

Ženská spevácka skupina Rokica z Petrovci nad Laborcom. Foto Pavol Dankanin.

Foto Pavol Dankanin.

Pani Zuzana nám takto zaspievala:

**„Ej lena, lena želena lena,
jaka z našej pajtaťocki
prekrasna žena.“**

**Chcel ja ju vžac, nechceľi mi ju dac,
budu ja na svoju macir
do šmerci banovac...“**

Pán Michal Karšňák (91 ročný, zo Zalužíc) poznamenal: „My sme mali svojich zálužických cigánov, ktorí nám hrali na zábavách. Tancovalo sa celú noc“.

„Na iňačovskej zábave hrali iňačovskí cigáni. Zábava začala v nedeľu za vidna v krčme, kde sa tancovalo aj spievalo až do rána. Taký čas sa parobci napili i pobili, hoci nemali príčinu“, skonštatoval pán Michal Janošov a s úsmevom dodal „večinou še pobili pre dzivki“. Potom si aj on zaspomínal na obľúbenú pieseň:

**„Včera večar na valaľe,
dal mi mili tri grajcare
a ja vžala zarucila,
nechcem ja ce za frajira.
Nechcem ja ce za frajira,
bo ti čarni a ja bila,
bo bi mojo bile celo
od tvojoho počarňelo.“**

Vo fašiangovom období sa množstvo zvykov a obyčajov spája so snahou ovplyvniť budúcu úrodu. K najznámejším patrí počas tanca vyskakovanie či nadhadzovanie žien kvôli vysokému ľanu či konopiam (Pavlovce nad Uhom). Fašiangové sprievody sa vyznačovali aj prezliekaním sa mužov za ženy a opačne, chlapci za „straškov“ (Jastrabie pri Michalovciach, Hažín, Iňačovce).

Ženy si fašiangové dni krátili páraním peria (Iňačovce, Zalužice, Stretava), tkaním, čistením kukurice, pletením opálok (prútené košíky), priadkami a inými prácami. Mladé „dzivki“, „parobci“ a tiež starší sa stretávali v „kudelných“ domoch, kde si pred pôstom pripravovali

„zapuški“ (hostinu). Dievčatá a ženy sa postarali o jedlo, chlapci a starší muži o pálenku, pravdaže, domácu – slivovicu, čerešňovicu (pálilo sa dokonca i z cukrovej repy), a zvolávali muzikantov.

Pred dlhým pôstom bolo zvykom dopriať si dobrého jedla. Tradičnou pochúťkou v tomto období boli „krepľe“ (pampúchy, šišky) vyprážené na bravčovej masti (na fotografii dole), a „čeregi“ – fánky (Hažín, Veľké Revištie, Iňačovce, Zalužice), piekli sa kysnuté koláče ako šatôčky, orechovníky a makovníky (Iňačovce, Zalužice). V domácnostiach varili „kočeniinu“ (huspeninu), údili klobásky, slaninu.

Ak vyšlo fašiangové obdobie kratšie, hovorilo sa, že „kratki fašengi ľem šumni dzivki vichvatuju“ (Jastrabie pri Michalovciach), kým ostatné dievčatá si museli ešte so sľubným vydajom počkať.

Páranie peria v Lekárovciach. Foto Milan Potocký.

Fašiangy vrcholia posledný týždeň pred veľkonočným pôstom, presnejšie pred Popolcovou stredou. Do utorka sa ešte mladí zabávali spevom, tancom, vyhrávali im muzikanti. V niektorých obciach sa na konci tohto obdobia pochovávala basa a inde sa páčila „sombutka“ – slama („kička“) zo strechy. Viaceré dediny zachovávajú zvyklosti fašiang a rôzne obyčaje až dodnes.

Zhovárala sa Martina Králiková. Fotografie vpravo a dole („krepľe“): autorka.

**Fašengi, Turice,
Veľka Noc idze,
kto ňema kožucha
žima mu budze.
Ja ňemam kožucha
ľem še tak trešem,
dajce mi slaňinki
naj še napašem.**

Veselé obdobie fašiangov je za nami a nastal čas príprav na Veľkú noc – štyridsaťdňový pôst. Nevzťahuje sa len na jedlo, ale na celý spôsob života. Skončili zábavy, priadky aj páračky. V čase pôstu každá žena priadla doma sama, umlkol spev a ozývali sa len vážne pôstne piesne. Muži odložili fajku a celú dobu sa nedotkli alkoholu.

Veľká noc je pohyblivý sviatok, pre kresťanov jeden z najvýznamnejších, ktorý sa spája s rôznymi zvyklosťami a tradičnými pokrmami. Všetci sa tešia na „šoutru“ (šunku), „hrutku“ (domáci syr zo sladkého mlieka a vajec) či „pisanki“ (maľované vajčička) a parobci na to, ako budú výskajúce dzivki naháňať po valaľe s vedrami studenej vody!

Priadky

Prvé zmienky o existencii priadok (zvyk spoločného pradenia, spoločenská udalosť) na Slovensku siahajú do polovice 16. storočia, ale konkrétnejšie opisy sa objavujú až začiatkom 19. storočia. Priadky začínali už v novembri a trvali do fašiangov. Keď nastala zima, prišli s ňou aj dlhé večery, ktoré si ľudia krátili v domácnostiach rôznymi prácami. Muži opravovali náradie, plátali obuv, ženy vyšivali, háčkovali a s praslicami denno-denne spriadali konopné vlákno.

Priadky ženy ani nepovažovali za prácu, i keď ňou bola. „Mali sme obrovskú radosť, keď sme sa tak poschádzali. Každá si našla svoje miesto na sedenie a začali sme sprádzať vlákno. Vtedy sme sa mali lepšie ako teraz, bolo nám veselo. Žiaľ, to všetko už pomínulo. Po večeroch sme sa schádzali u tej ktorej susedky. Dievčatá i vydaté ženy priadli zvlášť. Dlhé večery sme si krátili rozprávaním príbehov, rozprávok, vystrájaním žartov, spevom

domoch, kde sa priadlo, aby budúce ženy postrašili a zahnali im driemoty. Spevom a tancom si vyslúžili jablká, cukríky či sušené ovocie a spravili si hostinu.

V „kudzeľnej chiži“ sa dievky povykrúcali aj s „kudzeľami“, zaspievali a opäť sa pustili do práce. Neustále si popľúvali do prstov, lebo ich pálili od konopnej nitky. „Mlade dzivki sprjadali na kudzeľi abo vrecinku verchovče, ktore se namotalo na motovidlo a зробило те з того прадзено а sprjadlo те kloče“, uviedla pani Katarína. Staršie ženy priadli vlákno na kolovrátku alebo na „kudzeľi“ a takto si pospevovali:

Firči moje vrecenočko, firči a druhe mi za kudzeľu stirči.

[: A ja joho vrecenovu dušu, šak ja joho ňeškať naprejs mušu :]

Poniekto dievky odbehovali od „kudzeľi“ k dverám či oknu a vyzerali mládencov. Zavše, keď niekoho zbadali, pribehli späť a jedna z nich zvolala: „Dzivčata, podzme do karički!“ Začali tancovať a spievať:

Hej, slunčko pod hurku, hej, mili pod komurku, slunčko se niži, poc, mili, do chiži.

Medzitým sa mládenci poschádzali pri krčme a radili sa, ktorý dom navštívia. Jeden z nich odišiel prezliecť sa za „straška“ a ostatní sa vkradli do príbytku. Dievčatá ich privítali veselou pravou a výskotom „parobci prišli!“ Mládenci vychytili „dzivki“ do tanca a zabávali sa jedna radost'. Vytancované dievčence si posadali, a k nim aj ich vyvolení. Tí ostýchavejší sa prizerali, každý na tú svoju. „Jeden z mládencov sa pomaličky odkradol k dverám, aby otvoril „straškovi“. Ten sa zvykol prezliekať do kroja za dievku. Dievčatá výskali od strachu, skrývali sa za mládencov a tí ich pred ním ochraňovali“, povedala pani Jozefína (86 ročná, Staré). Potom, čo „strašok“ zhodil zo seba masku, prichádzala už gazdiná s koláčmi, pirohami, prevareným vínom a čajom. Rozprávali si medzi sebou žarty, strašidelné príbehy aj historky o tom, ako sa žilo voľakedy. Neskôr poprichádzali z krčmy ženatí muži, spievajúc:

Obľečem mantel, šabl'u pripašem.

[: Pujdzem gu dzivčine, gu samej jedinej, lem se začesem. :]

Počas spevu ženy usilovne ďalej priadli. Jedna po druhej sa obzerala, ktorá viac napriadla. V „kudzeľnej chiži“ mali mládenci a dievky príležitosť na nadväzovanie známosti.

Pán Michal Janošov (91 ročný, z Iňačovic) nám zaspieval takúto pieseň:

A kebi mi ňe pre milu, zapalil mi karčmu milu, čuhaja.

Zapalil mi od koscela, eja hoja, zapalil bim od koscela, žebi mila nezhořela, čuhaja!

[: V horšim koncu bivam, v dolnim frajirku mam :] a na šted valala vimalovac ju dam, duša moja.

[:Maľare, maľare šumne ju maľujce:] za mojo pežeži farbu nesanjce, duša moja.

Takto vznikali aj mnohé manželstvá. Keď sa blížila dvadsiata hodina, mladí si ešte zatancovali čardáš a dojedli, čo im ponúkla gazdiná. „Každá si zobrala so sebou „kudzeľ“, napradené vretená a zvyšné „kloče“ (konopné vlákno) a navzájom sa odpredavali domov“, uviedla pani Jozefína. Na ďalší deň už o nich vedela celá obec. „Po celej dedine sa rozprávalo, ktorý „parobok“ akú dievku odprevádzal a s ktorou na mostiku stál. Poniekto sa pošťastilo aj to, že sa nakoniec časom zosobášili“, poznamenala pani Katarína a dodala „Je veľká škoda, že sa už neschádza takto mládež ako kedysi. V zimnom období to bola pre nás ženy a dievky jedna z prác, ktorú sme mali najradšej, pretože sme sa stretli viaceré v jednom dome. Bolo nám veselo. Spievali sme, tancovali, ale aj rozprávali staré príhody. Vtedy to boli pre nás tie najkrajšie časy, bohužiaľ už sa nikdy nevrátia. Zostanú nám len v našich spomienkach.“

Zhovárala sa Martina Králiková.
Fotografie: autorka.

Nárečie sa dedí z generácie na generáciu ústnym podaním. Tvoria ho pre každú časť našej krajiny špecifické nespisovné slová, používané skôr v domácom prostredí. Množstvo slov z „vichodňarčini“ môžeme dokonca považovať za zastarané. Majú vytrácajúci sa trend, čomu je potrebné zabrániť, aby sa tento „nehmatateľný poklad“ zachoval aj pre budúce generácie. Práve preto, aby sme pomohli zachovať aj naše nárečie ako jedinečnú kultúrnu hodnotu, ponúkame vám zopár vichodňarských fráz, porekadiel, prísloví a slov s prepisom ich významu.

Na Slovensku je okolo 30 nárečí a tie sa ešte členia do niekoľkých nárečových skupín. Vyznačujú sa charakteristickými znakmi, ktorými sa líšia od spisovného jazyka.

Pravidlá zemplínskeho pravopisu:

Pri žiadnom slove nemáme dilemu, či sa v ňom píše i alebo y, pretože toto nárečie ypsilon nepozná (bandurki, ribi, fajni...). V nárečí nenájdete žiadne dlhé hlásky ani dvojhlásky (pijatok, rozmarija, Marja). V porovnaní so spisovnou slovenčinou nárečie obsahuje špecifické hlásky: š a ž (kuščok, žem, išče). Mäkké slabiky začínajúce na n a l vždy označujeme mäčkňom (mľiko, ňit, ňetreba). Hlásky d' a t' sa naopak menia na dz, c (dzekovac, rajbac, cicho). Ak sa hláska v nachádza na konci slabiky, čítame ju ako u, ale píšeme ako v (šovdra, žovtok, polovka). Východňarsky prízvuk by sme mohli prirovnať k talianskemu; kolíše, no spravidla sa nachádza na predposlednej slabike. Spodobovanie v nárečí je zaujímavým javom, na rozdiel od slovenčiny tu platí: píš

ako počuješ! (hlatka muka, hrutka, z maslom, loška), výnimkou sú len hlásky na konci slova (chľib, dub). V inštrumentáli používame pomocné predložky (pomascie z maslom, posipac z cukrom...).

Našo viroki:

Z tobu hutorec, jak z ceľecom se modľic.

S tebou hovoriť, to je ako s teľaťom sa modliť.

Zabul vul, že ceľecom bul.
Zabudol vôl, že teľaťom bol.

Jak se chto spravuje, tak te o ňim beťeduje.

Ako sa kto správa, tak sa o ňom hovorí.

Dze chlop ňemože, žena pomože.

Kde chlap nemôže, žena pomôže.

Maju ľudze, mam i ja, daju ľudze, dam i ja.

Majú ľudia, mám aj ja, dajú ľudia, dám aj ja.

Šicko ma svuj koňec, lem paľica dva.

Všetko má svoj koniec, len palica dva.

Naj se hanbi, chto ma štiri gambi.

Nech sa hanbí, kto má štyri gamby.

Jakiš bul, ta ši taki.

Aký si bol, taký si zostal.

Našo slova:

barz	- veľmi
birovac	- vládáť
britki	- škaredý, špinavý
čerknuc	- štrngnúť
drik	- chrbát
dzeka	- vôľa
džaguľa	- palica
fajta	- rodina
falatok	- kúsok
findža	- šálka
funduš	- pozemok
garadiče	- schody
hudaci	- muzikanti
hutoric	- hovoriť, vravieť
kapura	- brána
kuvoka	- kvočka
ligac	- hľtať
loška	- lyžica
merkovac	- dávať pozor
murvangľa	- mravec
naisce	- naozaj
opatrec	- pozrieť
pľeven	- stodola
rachovac	- počítať
rojtle	- rebrík
skľep	- obchod
sluchac	- počúvať
šaneč	- priekopa
švabľik	- zápalka
teľo	- toľko
ulapic	- chytiť
valal	- dedina
verchňi	- vrchný
vuz	- voz
znac	- vedieť

Spracovali: Martina Králiková a Veronika Ličková.

Z našej kuchyne

V našich obciach sa okrem moderných jedál inšpirovaných svetovými kuchyňami stále udržiava hlavne tradičná slovenská kuchyňa, ktorá je v každej domácnosti niečím výnimočná. Varí sa „pasuľa z ľečkoma“, „hičokoše zo sirom“, „naľečniki“, „mačanka“, „lokše“, „baňiki“ („poplanki“) a iné. Dnes prinášame recept na

„Najlepšie pečene pirohi“

Zapísala a fotografovala Martina Králiková.

8 väčších zemiakov uvarených v šupke
100 g polohrubej múky
250 g hladkej múky
250 ml kyslého mlieka, soľ
slivkový lekvár, tvaroh, kyslá kapusta

Zemiaky olúpeme, rozpučíme a necháme vychladnúť. Pridáme polohrubú aj hladkú múku, kyslé mlieko (podľa potreby, aby sa dobre miesilo) a trochu soli. Cesto vymiesime a rozvaľkáme. Pokrájame na štvorčeky, do stredu dáme plnku – slivkový lekvár, tvaroh či popraženu kyslú kapustu. Preložíme na trojuholníky, okraje zlepíme. Pirohy vyprážame v oleji na miernom ohni.

Spomínali: pani Katarína (vľavo) a pani Jozefína.

a tancom“, zaspomínala pani Katarína Pľuchtová (83 ročná, Staré). V „kudzeľnej“ izbe bolo vždy teplo a útulno. Gazdiná uvarila teplý čaj, napiekla kysnuté koláče s lekvárom a tvarohom alebo pirohy, aby mala čím ponúknuť hostí. „U nás začínali priadky dva týždne pred Vianocami. Hovorilo sa, že „do kračuna dluha ňitka“ – sú dlhé večery. Keď prešli sviatky, priadlo sa ďalej až do polovice februára“, povedala nám Anna Surmová (91 ročná, Iňačovce). Pani Katarína doplnila: „Schádzali sme sa medzi sedemnástou a osemnástou hodinou, keď už bolo po večeri a rozchádzali sme sa pred polnocou“. Ďalej rozpráva pani Anna: „Na priadky sme chodili večer. V jednej „kudzeľnej chiži“ sa schádzali „dzivki“ a v ďalšej staršie ženy. Do „chiži“ sa nanosilo drevo, aby sa ním mohlo zakúriť v pecku. Rozprávali sme sa, aj spievali, aby nám zišiel rýchlejšie čas“, a ešte dodala „so spriadanim bolo trápenie a potom tiež s tkaním plátna.“

V niektorých obciach sa mladí zvykli preobliekať za „straška“, potom chodili po

Z nášho kraja pochádza množstvo výnimočných ľudí – maliarov, básnikov, politikov, hudobníkov, hercov či športovcov. V každom čísle si môžete prečítať o jednom z nich, o osobnosti „od susedov“ či možno práve z vašej obce.

Okamih vyvolenia

Je neskoro zdvihnúť plný pohár, ak nemáš si s kým pripíť.

A bolo by to zbytočné, ak sa pri tom nepozrieš do očí, ktoré neutajujú lož...

... takto volal po inom živote Blažej Krasnovský v básni *Veci, ktorým už nerozumieš*. Jeho túžba po inom živote bola nezlomná ako prejav odvekej slobody v človeku.

Významný rodák z Bunkoviec, Ing. Mgr. **Blažej Krasnovský** (3. 1. 1951 – 17. 8. 1999) bol slovenským politikom, básnikom a spisovateľom. Ako študent SVŠ v Sobrance založil a redigoval kresťansky orientovaný samizdatový časopis pre mladých „Blčiaci oheň“. Štúdium na Obchodnej fakulte VŠE v Bratislave absolvoval roku 1977. V rokoch 1972 – 1995 pracoval v Slovenskej poisťovni na rôznych pozíciách až po post riaditeľa. Od roku 1991 zastával vrcholné ekonomické funkcie v akciových spoločnostiach, bol členom predstavenstiev a dozorných rád vo viacerých bankách, predsedom Dozornej rady Fondu národného majetku a riaditeľom sekcie kapitálového trhu. Ako člen Výkonného výboru FNM pripravoval stratégiu nutnej ekonomickej transformácie.

Popri svojom náročnom povolaní začal študovať na Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulte UPJŠ v Prešove. Štúdium teológie absolvoval v roku 1996.

Venoval sa poézii, publicistike, zapájal sa do literárneho diania na východnom Slovensku. Spolupracoval s televíziou a rozhlasom, redigoval viaceré periodiká. Spoluorganizoval stretnutia s adeptmi literatúry, podieľal sa na vydávaní literárnych zborníkov a antológií. V roku 1984 vyšiel Krasnovského básnický debut *Na linke dôvery*, o tri roky neskôr básnická zbierka *Silociary*. Ako samizdaty vyšli bibliofilie básnických zbierok *Zrno* a *Nočný gvaš*, sústreďujúce tvorbu z obdobia 60-tych a 70-tych rokov. V novembri 1989 sa stal spoluzakladateľom Kresťansko-demokratického hnutia v regióne. V máji 1991 založil so spisovateľmi Jánom Štiavnickým a Jurajom Takáčom knižné vydavateľstvo SLOVO, kde mu k výročiu 17. novembra vyšla básnická zbierka *Hodina z Jôba*. V roku 1992 vydal zbierku básní z rokov 1984-86 *Iný život*. Od roku 1992 redigoval gréckokatolícke periodikum Slovo. V roku 1995 napísal Sonet na privítanie pri príležitosti návštevy Svätého Otca Jána Pavla II. v Košiciach

a vydal výber zo svojej náboženskej poézie *Pod dvojramenným krížom*. V ďalšom roku vyšla Krasnovskému zbierka básní z obdobia 1986-88 pod názvom *Z ťaživého sna*.

Prácou a tvorbou naplnený život Blažeja Krasnovského predčasne ukončila tragická dopravná nehoda v roku 1999. V roku 2003 mu bola udelená Cena mesta Košice in memoriam „za aktívny podiel pri zakladaní a rozvoji hospodárskych, podnikateľských a kultúrnych aktivít v meste Košice a prínos v oblasti poézie, prózy, vydavateľskej činnosti, so zameraním na duchovnú oblasť“.

„Po smrti mu bolo udelených ešte viacerých významných ocenení, ale pre mňa je najvýznamnejšie zaradenie môjho otca do

Petrovi Krasnovskému, synovi básnika, sme položili ešte zopár otázok

Môžete nám povedať niečo o CD, v ktorom ste naspievali piesne Vášho otca? Vyšlo v roku 2000, rok po otcovej tragickej nehode. Do vydania albumu sa zapojili aj dvaja kňazi. Projekt dostal názov LUNA NOCTIS – Pre Teba. Okrem prvej skladby sú to všetky otcove básne, ktoré sme zhudobnili. Album sme pripravovali v Bunkovciach na fare a nahrávali v Košiciach v jednom štúdiu. Čo sa týka nahrávania, bola to skúsenosť, ktorá naštartovala moje ďalšie kroky pri tvorbe nových skladieb na otcove texty.

O čom hovorí dokument venovaný otcovi, ktorý pre STV moderovala Milka Zimková? Mimo chodom, spolu s ním vtedy navštívila jeho rodnú obec – Bunkovce.

Tento medailón vypovedal o otcovom živote od detstva stráveného v rodisku až po súčasnosť a samozrejme i o jeho tvorbe.

Ako ste ho vnímali ako človeka? Predovšetkým to bol Otec s veľkým srdcom a môj najlepší priateľ v jednej osobe.

Pôsobil na Vás aj ako spisovateľ? Ako spisovateľa som ho vlastne začal vnímať až po jeho smrti. Samozrejme, bol som hrdý, že mám otca spisovateľa, ale do jeho tragickej nehody som to nepočítal tak výrazne. Zanechal mi niečo zo seba.

Ako ste pôsobili počas školy na Vašich spolužiakov Vy – syn básnika? Na strednej to nikoho nezaujímalo, každý hľadal vlastnú cestu, a nik sa nestaral, čo kto alebo ako rieši. Na výške to bolo iné. Tam bolo veľa spolužiakov podobne založených, čo kráčali umeleckou cestou.

Akú vo Vás zanechal spomienku ako spisovateľ? On napísal tie slová a z jeho úst znela pokora. Šla z nich láska – hlboká a srdečná, pretože on z celej duše miloval človeka. Obstál v životnej skúške, lebo vedel milovať a odpúšťať.

Blažej Krasnovský

Slovníka slovenských spisovateľov 20. storočia“, uviedol Peter Krasnovský, syn Blažeja Krasnovského.

Zostalo vo mne kvantum spomienok naňho – najmä ako na otca, ale zopár aj na spisovateľa. Sú mojou podporou a inšpiráciou pri písaní textov piesní.

Takže, ak správne rozumiem, píšete texty? V minulosti som písal.

Napísal básne aj pre Vás? Áno.

Je niektorá z jeho básní Vašou obľúbenou? Samozrejme, že je! Nemal by som si to však radšej nechať pre seba? Veď „človek raz predsa vyjde z víru a prsia k pravde zdvihne“.

Je vo Vás ukrytý tvorivý duch? Myslím, že som dostal tento dar. A v minulých rokoch som ho aj naplno využil a pomohol mi.

Ste aj Vy naladený na podobnú frekvenciu ako otec? Čo sa týka umeleckej cesty, tak áno.

Venujete sa písaniu? Som hudobník. V minulosti som písal básne, no a teraz sa venujem dizajnu. Myslím, že sa to dá nazvať umením.

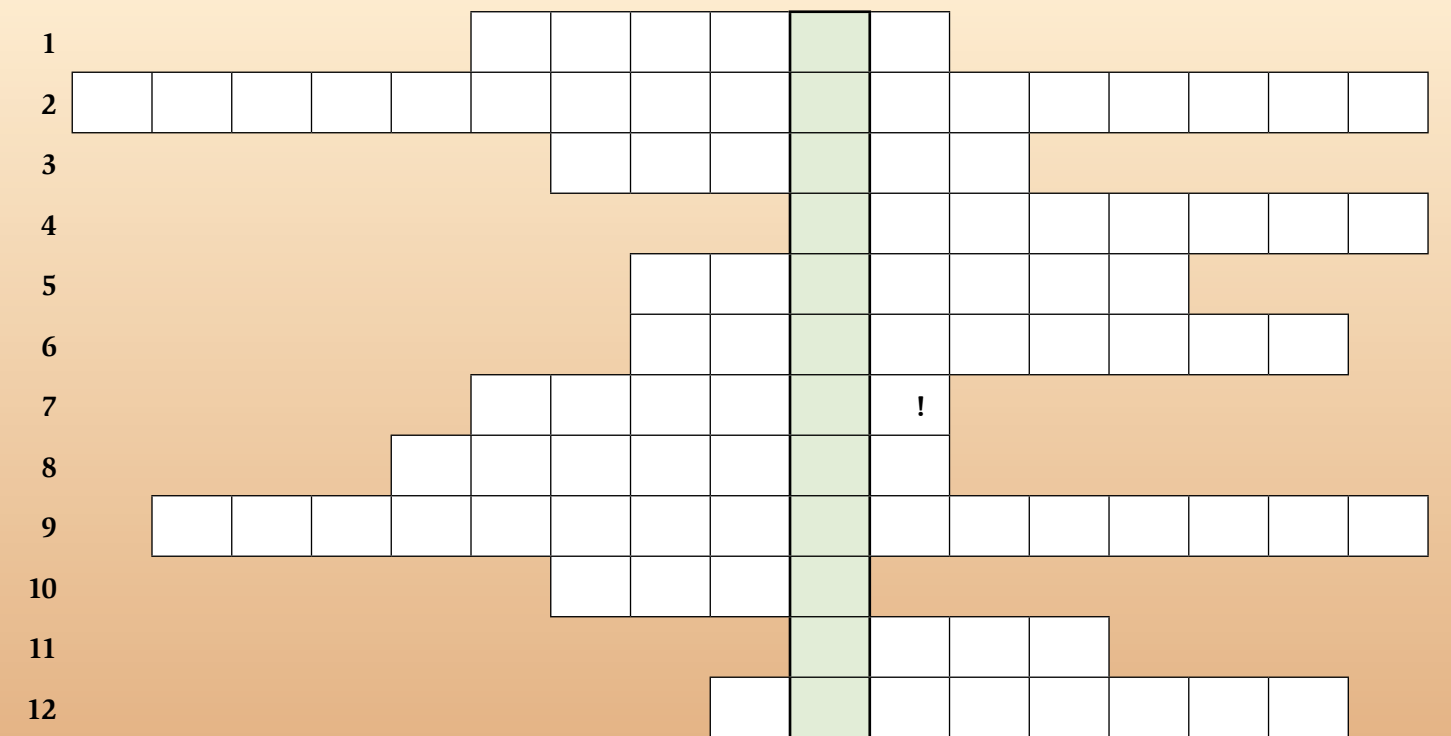
Je taký zákon. Nik ho nezmení, že Boh k nám vraví v každom stvorení.

On napísal tie slová a z jeho úst znela pokora. Šla z nich láska – hlboká a srdečná, pretože on z celej duše miloval človeka. Obstál v životnej skúške, lebo vedel milovať a odpúšťať.

Krížovku s tajničkou zostavila Veronika Ličková. Fotografie: Zuzana Argalášová

1. Produkujú kyslík, pohlcujú oxid uhličitý, ochladzujú klímu, zadržujú prach a mikroorganizmy, spevňujú pôdu, zadržujú vlahu, znižujú hluk, zlepšujú psychiku...
2. Národná prírodná rezervácia v katastrálnom území obcí Iňačovce, Blatná Polianka a Senné – jedna z najvýznamnejších ornitologických lokalít v Strednej Európe.
3. Bezmäsité veľkonočné pokrm.
4. Obec v okrese Michalovce, o ktorej sa spieva v ľudovej piesni.
5. Zvonček po východniarsky.
6. Prírodné jazero nachádzajúce sa v hlbokých bukových lesoch Vihorlatských vrchov.
7. Východniarsky (a jediný) rozkazovací spôsob od slova rásť.
8. Rieka dlhá 129 km, ktorá je symbolom regiónu Zemplín, keďže preteká celým jeho územím od severu na juh.
9. „Východoslovenské more“.
10. Riečka na Východnom Slovensku; ľavostranný prítok Čiernej vody; pramení pod Sninským kameňom.
11. Slovo chýbajúce vo výroku čínskeho filozofa (Lao – C’): „Aj tisícmiľová cesta (... ? ...) začať jednoduchým krokom.“
12. Pohorie sopečného pôvodu, rozprestierajúce sa na východe Slovenska; na jeho území sa nachádza chránená krajinná oblasť s rovnakým názvom.

Tajnička: Ktoré občianske združenie pôsobí v území medzi mestami Michalovce a Sobrance a jeho poslaním (okrem iného) je prispievať k rozvoju tohto územia a k skvalitneniu života jeho obyvateľov?

Vyplnenú tajničku posielajte do 15. mája 2011 na e-mail: medziriekami@gmail.com spolu s vašimi kontaktnými údajmi. Výhercu vyžrebujeme a odmeníme peknou cenou.

Milí čitatelia, predstavitelia obcí, priatelia,

v každej z našich obcí sa určite aspoň raz v roku koná nejaká zaujímavá udalosť – či už oslava Nového roka, ples, Deň matiek, stavenie mája, Deň detí, oslava obce, odpustová zábava, Mikuláš, Silvestrovská vatra, športové súťaže alebo rôzne iné kultúrne a spoločenské podujatie. Často sa stáva, že o týchto milých udalostiach vedia len občania tej-ktorej obce a informácie sa nedostávajú ďalej. Možno by sa radi zúčastnili na týchto udalostiach aj vaši susedia alebo turisti, kultúrne sa vyžili, pripomenuli si tradície predkov, uctili si vzácne dni a potešili svoje srdcia. A vy by ste ich určite radi privítali medzi sebou. V tomto časopise vám teda ponúkame priestor, aby ste svojich blízkych, priateľov a známych zo susediacich obcí oboznámili s aktivitami, ktoré plánujete. Stačí, ak nám napíšete čo, kedy a kde plánujete robiť na e-mailovú adresu: **medziriekami@gmail.com**“ alebo zavoláte na telefónne číslo: **0948 335 656**.

Vaša akcia bude následne uverejnená v ďalšom čísle tohto štvrťročníka.

Viete, že radosť rozdávaním rastie? Tak sa tešme z toho čo máme a podelme sa o to aj s ostatnými.

Ved' radosť je najväčšia vtedy, keď ju dokážeme robiť iným.

Vytvorte spolu s nami novú rubriku „Kalendárium podujatí“ v našom kraji!

SÚŤAŽ O NAJKRAJŠIU FOTOGRAFIU Z NÁŠHO ÚZEMIA

Si súťaživý typ a rád fotografuješ?
Tak je tu príležitosť práve pre Teba!
Pošli akúkoľvek fotografiu z územia Dolného Zemplína
medzi riekami Laborec a Uh s jej popisom a vyhraj!

Najkrajšia fotografia bude uverejnená v ďalšom čísle časopisu a jej autor získa peknú cenu.
Fotografie s tvojimi kontaktnými údajmi pošli do 15. mája 2011 na e-mailovú adresu: **medziriekami@gmail.com**